

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ В АСПЕКТІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Поліщук Н.В.,
*доктор філос. наук, доцент кафедри
професійної освіти, трудового навчання та технологій
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна*

Дослідження розвитку інформаційно-високотехнологічного (ІВТ) прогресу у соціогуманітарному аспекті дозволив розкрити його наслідки у контексті глобальних проблем сучасності та духовного самоствердження молоді. Тому існує необхідність з'ясувати загальні тенденції інноваційного розвитку освіти у навчальних закладах в епоху ІВТ прогресу та глобальних, природно-цивілізаційних змін, які створили

принципово нові можливості для обґрунтування освітніх стратегій і повинні будуватися на категоріях педагогіки оновленого спрямування, тобто будувати нові педагогічні теорії необхідно на синтезі філософсько-освітнього, філософсько-антропологічного, поліпарадигмального, цивілізаційно-формаційного і культурного підходів. У результаті педагогічних і філософсько-освітніх досліджень з'ясовано, що ніякий інший розвиток – економічний, науково-технічний чи інформаційно-високотехнологічний – не може вивести людство з історичної безвиході, якщо він не буде підкріплений духовною революцією – як результат універсальної форми освітньої діяльності, як інституційна система самоствердження молоді особистості. Відповідно до цього всебічного значення набуває навчання протягом усього життя, щоб відповідати викликам сучасного прогресу та протидіяти руйнівним природно-цивілізаційним змінам, щоб не втратити соціальний статус, що може призвести до безособовості, втрати емпатії та сенсу життя, а найголовніше духовної складової людини.

На сучасному етапі розвитку світового суспільства спостерігаються фундаментальні зміни цивілізаційного масштабу в життєдіяльності людства, особливо молоді, як самої динамічної частини суспільства, яка визначає майбутнє людства за впливу ІВТ прогресу. Нові здобутки людства, насамперед ІВТ, актуалізували визначальні й життєво важливі аспекти існування людства, зокрема, освіту й виховання, а, відповідно, й формування фундаментальних духовних цінностей [1].

Тому доводиться звертатися до базисних філософсько-освітніх засад, адже, освіта і її пришвидшення – це не тільки нагромадження науково-технічних, космічних, технологічних, інформаційних, інноваційних та гуманітарних знань; це розвиток високого духовного мислення, зміцнення віри у свої сили, це уміння діяти, тобто будувати свої відносини з навколишнім світом на відповідальній основі – не порушувати світових природно-екологічних і кліматичних умов, які нині досягли критичних параметрів.

Нині залишаються недостатньо вивчені питання, які надають особливого значення дослідженню людини в українському суспільстві під впливом сучасного ІВТ прогресу, зокрема: зменшення ролі людського фактора в суспільних, виробничих та освітніх процесах; зміщення акцентів на внутрішнє духовно-моральне життя людської особистості, на її суб'єктивність і соціогуманістичну складову; недостатність додаткових інвестицій у людину, на її освіту, підвищення кваліфікації й перекваліфікацію, навчання впродовж життя; на недостатню охорону здоров'я, внаслідок чого смертність перевищує народжуваність; несприятливе екологічне середовище; інтенсифікація міграційних процесів, через що катастрофічно зменшується кількість студентів у ЗВО, а, отже, відповідно знижується освітній цenz населення України.

В Законі України про освіту чітко прописано, що освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства; освіта покликана сприяти всебічному розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, формуванню духовно-моральних цінностей і необхідних для успішної та творчої самореалізації компетентностей, вихованню відповідальних громадян [2]. Отже, держава повинна зробити всі необхідні умови для підвищення

освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого демократичного розвитку України та її європейського вибору.

Проте реальність зовсім протилежна: згідно даних Державної служби статистики України кількість освітніх закладів катастрофічно зменшується. Складається враження, що для влади вища освіта населенню просто непотрібна і необов'язкова (і не дивно, адже, неосвічена молодь не має бажання читати, думати, аналізувати стан справ у державі, суспільстві, а тому не ставить незручних питань керівництву тощо; формується маніпулятивна людина, яка не може осмислити і переробити інформацію, критично мислити, а, отже, мати свою думку і найголовніше її відстоювати); архаїчна класно-урочна середня освіта не забезпечує надання потрібних якісних знань, тому батьки вимушені наймати репетиторів, інакше скласти тести зовнішнього незалежного оцінювання на високі бали неможливо, а, отже, й вступити у престижний заклад вищої освіти не реально, особливою ця проблема актуальна для випускників сільських шкіл.

У результаті зменшується доступність освіти для бідних верств населення; а, відповідно, збільшуються міграційні потоки молоді в інші країни; фінансування професійно-технічної освіти перекладається на місцеві бюджети, в яких завжди бракує коштів. Закриття або ж взагалі відсутність чи велика плата за навчання в гуртках, позашкільних центрах розвитку творчості; зменшення кількості закладів охорони здоров'я, погіршення екологічної і демографічної обстановки вкрай негативно відбивається на освіті і соматичному здоров'ї молоді. Також викликає тривогу незадовільний стан психічного здоров'я та низький рівень духовно-морального і, взагалі, культурного розвитку молоді. Адже, освітні заклади не тільки навчають професії, а також творчо та критично мислити, здійснюють виховний процес, прищеплюють культурні та духовні цінності, які так необхідні сучасній молоді як для свого життєвого шляху, так і для виховання наступних поколінь.

Тому, необхідна негайна реалізація Національної стратегії розвитку освіти в Україні, яка має забезпечити інноваційний розвиток освіти відповідно до світових стандартів, що сприятиме істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу як суспільства, так і окремої особистості. В результаті мають відбуватися позитивні зміни в соціально-економічному, науковому, культурному та політичному житті країни.

Отже, у XXI ст. зі всіма його природно-цивілізаційними, глобально-соціальними, політичними, технічними і технологічними та науковими проблемами все ж відбувається пошук нового і в освіті, відповідно до тенденцій розвитку суспільства. Проте модернізація в освітній системі наштовхується на труднощі і часто не встигає за змінами в економіці, науці, техніці, технології, культурі, в соціальних відносинах і суспільній свідомості. Ні одна з вищезгаданих проблем не може бути вирішена без корінних якісних змін в освіті, в духовності та сенсі життя кожної молодої людини. Всі процеси реакційні, якщо духовно руйнується людина, тоді руйнується стан духовного життя нації. Суспільство, яке турбується про духовно-моральне збагачення своїх громадян, має майбутнє, воно може успішно рухатися до вершин прогресу. Тому необхідно змінювати підходи до вищої освіти, – населення, особливо молоде покоління, все без винятку, має бути залучене в освітній процес, у процес навчання протягом усього життя, щоб відповідати викликам сучасного ІВТ прогресу та протидіяти руйнівним природно-цивілізаційним змінам, щоб не залишитися

безробітним, не втратити соціальний статус, що може призвести до відчуження, безособовості, замкненості, нудьги, втрати сенсу життя молоді, а найголовніше духовної складової молодій людині.

Список використаних джерел:

1. Поліщук Н.В. Особливості трансформації освіти й духовності в епоху глобалізації та космізації. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2018. Т.21. № 8. С. 103–111. DOI: 10.15421/1718107.

2. Закон України про освіту (Відомості Верховної Ради), 2017, № 38-39, ст.380. URL: <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>>.